

ИСТРАЖИВАЊЕ „АНКЕТА О РАДНОЈ СНАЗИ“

ПРАВНИ ОСНОВ

Истраживање се спроводи на основу Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

Циљ и садржај статистичког истраживања

Анкета о радној снази је истраживање којим се прикупљају подаци о основним карактеристикама радне снаге, на основу којих се врши процена укупне радне снаге у нашој земљи. Главни циљ овог истраживања јесте добијање података о три основна, међусобно искључива, контингента становништва: запослена, незапослена и неактивна лица, а добијени подаци користе се за праћење, мерење и оцењивање економских и друштвених кретања у Републици Србији. Основне области које се истражују су укупна запосленост и незапосленост, неактивност, као и демографске, социоекономске, образовне и друге карактеристике становништва у свакој од наведених области.

Извештајне јединице, статистичке јединице

Јединица анкетирања је сваки члан случајно изабраног домаћинства, а јединица избора је домаћинство изабрано у узорак.

Обухват истраживања

Анкетом о радној снази обухватају се сва лица у приватним, (не)институционалним домаћинствима на територији Републике Србије, без Региона Косово и Метохија, која представљају уобичајено становништво.

План узорка

Оквир за избор узорка. Заснован је на подацима Пописа становништва, домаћинства и станова који је спроведен у Републици Србији 2011. године. Формиран је искључивањем свих пописних кругова са 19 или мање домаћинства. Оквир је редукован за 1,5%.

Тип узорка. У Анкети се примењује двоетапни стратификовани, ротациони панел узорак. Јединице прве етапе су пописни кругови, а јединице друге етапе су домаћинства.

Стратификација. Пописни кругови, као примарне јединице, стратификују се према типу насеља на градска и остала, и према територији коју обухватају управни окрузи.

Величина узорка. Планирана величина узорка за 2015. годину износи око 56.000 домаћинства, а по кварталу 13.500 домаћинства.

Систем оцењивања

Систем оцењивања одговара двоетапном стратификованом узорку, где је процедура избора за прву етапу пропорционална величини и са понављањем, а за другу просто случајна и без понављања.

Основни пондер који произлази из примењеног узорачког дизајна коригован је за неодговор. Да би се смањило ефекат неодговора и да би оцене тотала броја лица биле у складу са текућим демографским проценама, примењује се процес постстратификације.

Закључно са 2014. годином постстратификација је вршена на нивоу области (ниво НСТЈ 3) и према групама старости (две групе - до 14 година, 15 и више година). Од 2015. године процес постстратификације се врши на нивоу области (НСТЈ 3), према петогодишњима старости (14 група) и полу (2 групе).

Метод, време и извори прикупљања података

Анкета о радној снази се од 2015. године спроводи континуирано, тј. током целе године. Анкетирање траје седам дана, а изузетак су дани празника и годишњих одмора, када се период анкетирања може продужити за још седам дана. Период посматрања је седмица која претходи анкетирању, сем у случају продуженог периода анкетирања, када се посматра планирана седмица. У Анкети о радној снази **седмица** је дефинисана као период од седам дана, који почиње понедељком а завршава се недељом.

Упитник је основни инструмент за добијање одговора. У 2015. години Анкета се спроводи уз помоћ лаптопова на терену и телефона у кол центру. Извор података представља изјава лица које даје податке анкетару.

Обавеза заштите индивидуалних података

Резултати истраживања објављују се у агрегираном облику и у потпуности је обезбеђена тајност индивидуалних података о домаћинствима и лицима. Обавеза заштите индивидуалних података темељи се на члану 3 Одредбе за заштиту давалаца података, члановима 44, 45, 46, 47, 48 и 49 Одредбе о поверљивости Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

Списак и дефиниције основних обележја – индикатора

Домаћинством се сматра: **а)** свака породична или друга заједница лица која изјаве да заједно живе и да заједнички троше своје приходе за задовољавање основних животних потреба (трошкова становања, исхране итд.), без обзира на то да ли се у време анкетирања сви чланови налазе у месту где је домаћинство настањено или ван тог места; **б)** свако лице које живи само (самачко домаћинство), а које нема своје домаћинство у другом месту, које живи у посебном или у дељивом стану, или као самац – подстанар, без обзира на то да ли станује у истој соби са другим самцем или са члановима домаћинства станодавца, али не троши своје приходе заједно са њима, него само плаћа услуге становања.

Зайослени су лица која су најмање један сат у посматраној седмици обављала неки плаћени посао (у новцу или натура), као и лица која су имала запослење, али која су у тој седмици била одсутна са посла. У запослена лица, поред лица која имају заснован радни однос и раде у предузећу, установи или у другој врсти организације или раде као приватни предузетници, укључују се и индивидуални пољопривредници, помажући чланови у домаћинству, као и лица која су обављала неки посао који су самостално пронашла и уговорила (усмено или писмено) без заснивања радног односа и којима је тај рад представљао једини извор средстава за живот. Према томе, у Анкети се не узима у обзир формални статус лица које се анкетира, него се радни статус тог лица одређује на основу стварне активности коју је оно обављало у посматраној седмици.

Према Класификацији професионалног статуса запослених лица, запослена лица деле се на самозапослене, запослене раднике и помажуће чланове домаћинства.

Самозайослени су лица која раде самостално у властитом предузећу, приватној радњи или на пољопривредном имању, као и лица која обављају самосталну професионалну делатност или неки други посао за сопствени рачун.

Зайослени радници су лица која раде за послодавца у било ком сектору својине, без обзира на то да ли имају формални уговор о запослењу или раде на основу усменог договора. Чланови домаћинства који помажу у обављању породичног посла и који су плаћени за свој рад сматрају се запосленим радницима.

Помажући чланови домаћинства су лица која помажу другом члану домаћинства у вођењу породичног посла или пољопривредног газдинства а при томе нису плаћена за тај рад.

Незайослени су лица која у посматраној седмици нису обављала ниједан плаћени посао, нити су имала посао са којег су одсуствовала и на који су могла да се врате након истека одсуства, под условом да су задовољавала следеће критеријуме:

- да су у последње четири седмице предузимала активне кораке у циљу налажења посла и да су, уколико би им посао био понуђен, била у могућности да почну да раде у року од две седмице;
- да у последње четири седмице нису активно тражила посао, јер су нашла посао на којем је требало да почну да раде након истека посматране седмице, а најкасније за три месеца.

Активно становништво (радна снага) чине сва запослена и незапослена лица.

Неактивно становништво чине сва лица стара 15 и више година која нису сврстана у активно становништво.

Неформално зайослени су лица која раде без формалног уговора о раду. Ова категорија обухвата запослене у нерегистрованој фирми, запослене у регистрованој фирми, али без формалног уговора о раду и без социјалног и пензионог осигурања, као и неплаћене помажуће чланове домаћинства.

Поштенцијално активно становништво (поштенцијална радна снага) чине лица која активно траже посао, али нису у могућности да одмах, односно у року од две седмице почну да раде, као и лица која су могућности да одмах почну да раде, али која активно не траже посао. У овај контингент укључена су и тзв. „обесхрабрена лица“, тј. лица која не траже посао зато што су уверена да га не могу наћи, иако су у могућности да одмах почну да раде уколико би им посао био понуђен.

Субјективни радни стањус представља радни статус анкетираних лица према његовом сопственом мишљењу, а не према његовој стварној активности у посматраној седмици.

Своја активност представља проценат активног становништва у укупном становништву старом 15 и више година.

Своја зайосленост представља проценат запосленог у укупном становништву старом 15 и више година.

Своја незајосленост представља проценат незапослених у укупном броју активних становника.

Своја неактивност представља проценат неактивног становништва у укупном становништву старом 15 и више година.

Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом

При спровођењу овог истраживања примењена су методолошка решења која су усклађена са препорукама и дефиницијама Међународне организације рада (*International Labour Organization* – ILO) и захтевима Евростата (*European Statistical Office*), чиме је обезбеђен најважнији извор за међународно поређење података Републике Србије са другим земљама у области статистике рада. Коришћене су дефиниције и препоруке објављене у методолошком материјалу Евростата: Council Regulation (EC) No 377/2008, Council Regulation (EC) No 577/98, Commission Regulation (EC) No 430/2005.

Упоредивост података

Подаци су потпуно упоредиви за период од 2008. до 2013. године, када је анкета спровођена на полугодишњем нивоу. Током 2014. године анкета је спровођена квартално чиме је нарушена упоредивост са претходним годинама. Од почетка 2015. године анкета се спроводи континуирано, током целе године, а дошло је и до промене система оцењивања, у складу са регулативама Евростата, што је онемогућило упоредивост са 2014. годином, након чега је РЗС урадио ревизију података из 2014. године, са циљем да обезбеди међугодишњу упоредивост за период 2014-2015.

ОПИС ОРГАНИЗАЦИЈЕ ИСТРАЖИВАЊА

Органи за спровођење истраживања (одговорни произвођач званичне статистике)

У складу са Програмом статистичких истраживања, организацију припреме и спровођење, као и обраду прикупљених података, обавља Републички завод за статистику, а непосредни извршиоци Анкете су: **анкетари, контролори и инструктори**.

Обавезност (или необавезност) давања података

Обавеза давања података темељи се на члану 26 а казнене одредбе за одбијање давања података или давање непотпуних и нетачних података на члану 52 Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

Роковник основних фаза спровођења истраживања, укључујући публикавање података

Саопштење се издаје у штампаном и електронском облику и презентује се на сајту Републичког завода за статистику 45 дана по завршетку истраживања, у складу са Планом публикавања.

Подаци у агрегираном облику на годишњем нивоу издају се крајем марта, у едицији „Билтени“, такође у штампаном и електронском облику.

ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

За спровођење Анкете о радној снази утврђени су следећи методолошки инструменти:

1. Списак домаћинстава изабраних у узорак (APC-a),
2. Упитник (у електронској форми), и
3. Упутство за попуњавање.

Списак номенклатура и класификација које се користе у истраживању (са обавештењем где се могу пронаћи)

Приликом шифрирања и обраде података добијених овом анкетом коришћене су следеће класификације:

1. Класификација делатности, која је упоредива са класификацијом делатности Уједињених нација (ISIC – рев. 4) и класификацијом Европске уније (NACE, rev. 2),
2. Класификација занимања, која је упоредива са Међународном стандардном класификацијом занимања (ISCO 08),
3. Списак школа, који је упоредив са међународним нивоима образовања и обуке (ISCED 2011), и
4. Класификација професионалног статуса запослених лица, која је упоредива са међународном класификацијом положаја у запослењу (ICSE).

Списак публикација у којима се објављују методологија и резултати истраживања (у штампаном облику и/или на интернет презентацији)

1. Саопштење (Анкета о радној снази),
2. Билтен (Анкета о радној снази),
3. Методолошко упутство (Анкета о радној снази),
4. Статистички годишњак, и
5. Статистички календар.

Контакт особа – Весна Пантелић, 011/2412-922, локал 276